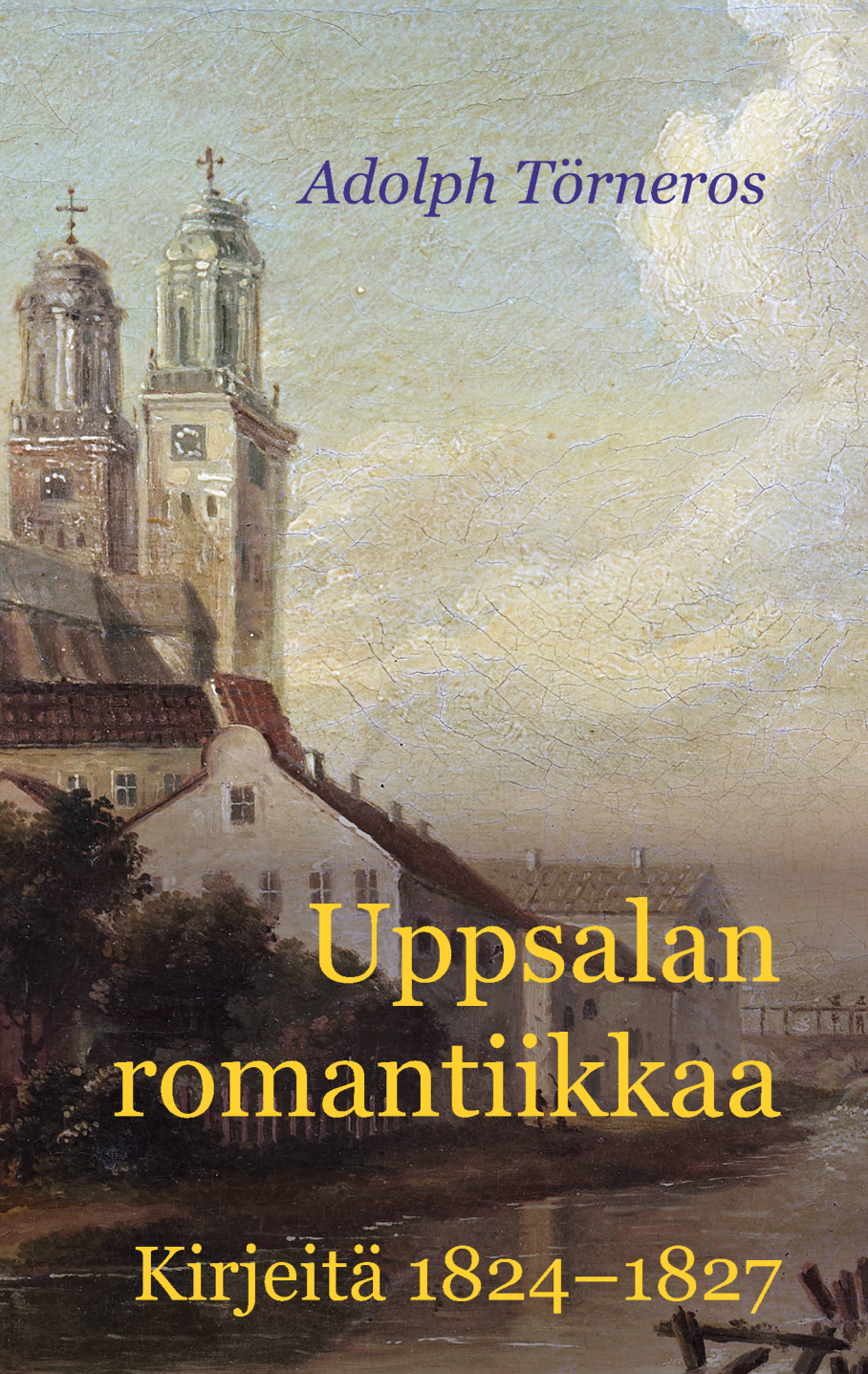

The background of the cover is a painting. On the left, a church with two prominent towers, each topped with a cross, rises above a cluster of houses. The church's architecture is detailed with arched windows and a clock face on one of the towers. In the foreground, a river flows, with a small boat visible in the distance. The sky is filled with soft, textured clouds. The overall style is that of a 19th-century landscape painting.

Adolph Törneros

Uppsalan
romantiikkaa

Kirjeitä 1824–1827

Uppsalan romantiikkaa

Adolph Törneros

Uppsalan romantiikkaa

Kirjeitä 1824–1827

Suomennos ja esipuhe
Jukka Sarjala

FAROS

Turku 2024

© Jukka Sarjala ja Faros-kustannus Oy

ISBN 978-952-7442-11-1

faros@faroskustannus.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

Sisälylys

Lukijalle	7
Kirjeitä 1824–1827	21
1824	23
1825	50
1826	56
1827	86
Henkilöhakemisto	99

Lukijalle

Uppsalan yliopiston latinan kielen professori Adolph Törneros (1794–1839) kuului Ruotsin varhaisromanttikoihin. Hän oli innokas kirjallisuuden harrastaja ja väsymätön ympäristönsä tarkkailija, mistä hän sai lisänimen ”Ruotsin Jean Paul”. Törnerosin tieteellinen tuotanto jäi suppeaksi, mutta häneltä on säilynyt valtava määrä kirjeitä, joissa hän kertoo matkustelustaan kotimaassa ja elämästään Uppsalassa. Kuten on useasti todettu, ne sisältävät eläviä ajankuvia Ruotsin kulttuurihistoriasta 1820- ja 1830-luvulla. Uppsalaa koskevat Törnerosin kirjeet kuuluvat Malla Silfverstolpen muistelmien ohella merkittävimpiin henkilökohtaisiin kuvauksiin

ruotsalaisen varhaisromantiikan edustajista ja heidän asuinympäristöstään. Harva Suomessa kuitenkaan tuntee Törnerosia ja hänen kirjallista jäämistöään, eikä tietämys ruotsalaisesta varhaisromantiikasta ole muutenkaan kovin korkealla tasolla maassamme. Käsillä oleva suomenosvalikoima korjaa osaltaan näitä puutteita ja tutustuttaa lukijan hänen persoonalliseen ilmaisuunsa ja ystäväpiiriinsä, johon kuuluivat muiden muassa Per Daniel Amadeus Atterbom, Vilhelm Fredrik Palmblad, Karl August Nican-der ja Erik Gustaf Geijer.

Adolph Törneros kirjoittautui Uppsalan yliopistoon vuonna 1812, ja latinan professori hänestä tuli 20 vuotta myöhemmin. Sitä ennen hän ehti toimi dosenttina, yliopistollisena adjunktina eli apulaisena ja joitakin vuosia myös estetiikan professorina. Hänellä oli kesän koittaessa tapana lähteä pitkille virkistäytymismatkoille muualle Ruotsiin, ja hän vieraili Tukholmassakin, mutta ei juuri viihtynyt siellä. Pääkaupungin oloja hän arvostelee tämänkin valikoiman kirjeissä. Törneros ehti käydä kaksi kertaa myös Kööpenhaminassa ja kuuli siellä pappi ja virsirunoilija N. F. S. Grundtvigin saar-

naavan. Matkoilta kirjoittamissaan seikkaperäisissä kirjeissä hän kuvaa lämmöllä ja ihaillen ruotsalaista maaseutua, luonnon kauneutta ja pikkukaupunkeja – siis aidon romantikon aiheita! Syksyn tullen hän palasi työpaikalleen luennoimaan ja puurtamaan opiskelijoiden latinaharjoitusten parissa.

Tässä suomennosvalikoimassa korostuu Törnerosin ammatillinen elinympäristö eli Uppsalan akateeminen maailma, sen tutkijat, professorit ja opiskelijat. Hän kuului oppisäätyyn ja oli aikansa kirjallisen eliitin edustaja. Hänen kirjeissään tapaa kertomuksia ylioppilaista, väitössaliin kiirehtivistä ihmisistä, tavattoman arvostetusta kirjailija-professori Esaias Tegnéristä, säätyväen seurapiireistä Uppsalassa, Atterbomista ja Geijeristä, järkensä valon menettäneestä käytännöllisen filosofian professorista Nils Fredrik Biberistä ja Ruotsin kuningasperheestä. Alempisäätyisiä ja rahvasta Törneros kuvaa vähäsanaisesti ja etäältä; maa-työläisen elinolot eivät näytä häntä kiinnostaneen. Tällaisesta melko rajatusta näkökulmasta huolimatta hän kykenee luomaan Uppsalasta ja sen ympäristöstä hienoja tunnelmakuvia, joita

ryydittävät aika ajoin humoristiset yksityiskohdat. Kuvaukset juhlapäivien vietosta ja ystäväpiirissä istuskelusta sisältävät lämpöä ja hyvän tuulisuutta, joka välittyy nykylukijalle asti.

Varhaisromantiikka Ruotsissa

Törnerosin elämää ja toimintaa siivittänyttä varhaisromantiikkaa esiintyi Ruotsissa paljon vahvemmin kuin vanhan valtakuntansa länsiosasta vastikään eroon joutuneessa Suomen suuriruhetinaskunnassa. Pohjanlahden itäpuolella pitäydttiin enemmän kustavilaisessa klassismissa ja antiikkia kunnioittaneessa uushumanismissa. Ruotsissa koitti vapaamielisempi ilmapiiri aiemman ”rauta-ajan” ja sen tarkasti valvotun kulttuuripolitiikan sijaan, kun kumouksellisia aatteita kammoksunut Kustaa IV Aadolfin hallinto kaatui vallankaappauksessa keväällä 1809. Muutos loi lupaavia mahdollisuuksia nuorelle kirjalliselle sukupolvelle, joka karsasti Ruotsin akatemian viljelemiä ranskalaisvoittoisia tyyli- ja makuihanteita. Romantiikan aatteet pyrkivät esiin. Germaanista ja pohjoismaista mytologiaa

Latinan professori Adolph Törneros (1794–1839) oli seurallinen luonne ja väsymätön ympäristönsä tarkkailija varhaisromantiikan Uppsalassa, ”Ruotsin Jean Paul”. Hän tallensi juhlien ja illanviettojen tunnelmia, matkakokemuksia ja eläviä henkilökuvia lukuisiin kaunokirjallista ilmaisua tavoitteleviin kirjeisiinsä.

Tämä suomennosvalikoima Törnerosin kirjeistä tutustuttaa lukijan 1820-luvun Uppsalan akateemisiin piireihin ja sivuaa ajan ylioppilaselämää. Tapaamme Ruotsin varhaisromantiikan kärkihahmot ja saamme katsoa läheltä kaupungin seuralämää.

Teoksen kirjeet on valikoinut ja suomentanut Jukka Sarjala.

Kannen maalaus: Carl Peter Hilleström (1760–1812), Upsala domkyrka. Wikimedia Commons.

ISBN 978-952-7442-11-1

FAROS

www.faroskustannus.fi